

MUSLINGER SOM FODERMIDDEL

JAN VÆRUM NØRGAARD
LEKTOR
INSTITUT FOR HUSDYRVIDENSKAB
AARHUS UNIVERSITET, FOULUM

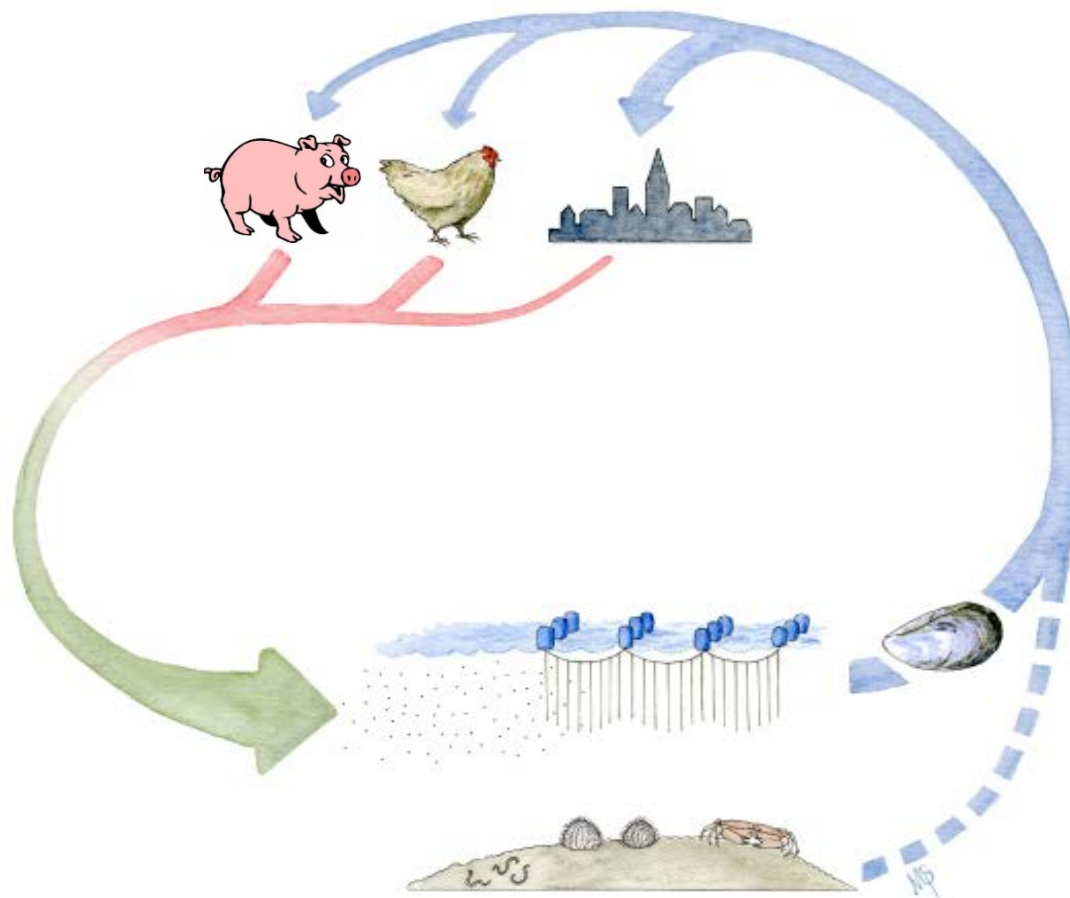
FLEMMING GERTZ
LANDSKONSULENT
PLANTEPRODUKTION, NATUR, MILJØ OG LANDSKAB
VIDENCENTRET

DEL 1: SOM FODERMIDLER (JAN)
DEL 2: SOM VIRKEMIDDEL (FLEMMING)

KOMPENSATIONSDRÆT

PROJEKT: MUSLINGER OG SØSTJERNER SOM FODER

- › Projektpartnere
  - › DTU Aqua, Dansk Skaldyrcenter, Nykøbing Mors
  - › Aarhus Universitet, Institut for Husdyrvidenskab, Foulum

- › Støtte fra
  - › Region Nordjylland Vækstforum
  - › NaturErhvervstyrelsen
  - › Foreningen Muslingeerhvervet

PROJEKT: MUSLINGER OG SØSTJERNER SOM FODER

- › Formål
- › Udvikle dyrkning og processering af muslinger
- › Kemisk karakteristika
- › Fordøjeligheder på grise og fjerkræ

RÅVARER

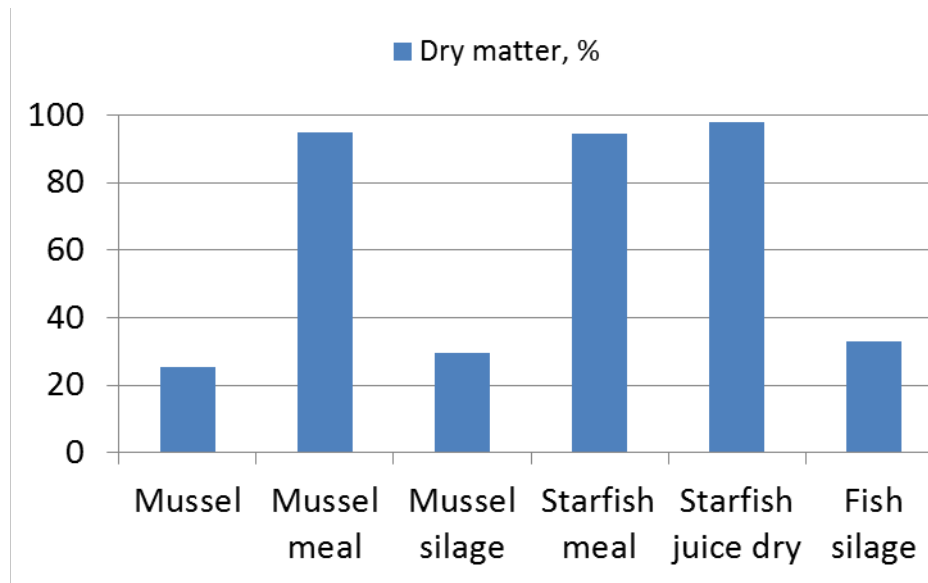
- › Muslinger
- › Vilsund Blue: kogning/ afskalning
- › Lavet til mel i Sverige
- › Samme parti til ensilage
- › Hakke frosne muslinger. 2,5% myresyre.
Omrøring i 3 uger, pH 3.1

- › Søstjerner
- › 1500 t fanget i Limfjorden i maj 2013
- › Lavet til mel hos SARIA i Cuxhaven
- › Friske søstjerner gennem skruepresser.
Saften frysetørret.

- › Fiskeensilage (laks) fra Norge

KEMISKE ANALYSER, 1/6

› Mel eller ensilage nødvendig for holdbarheden.

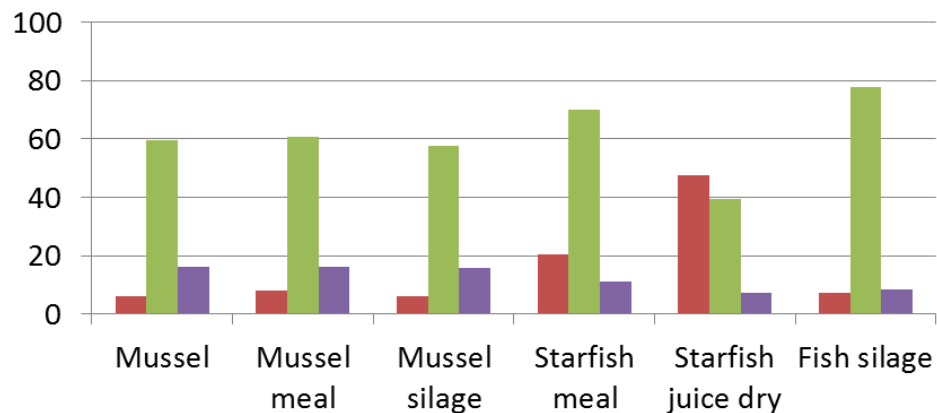

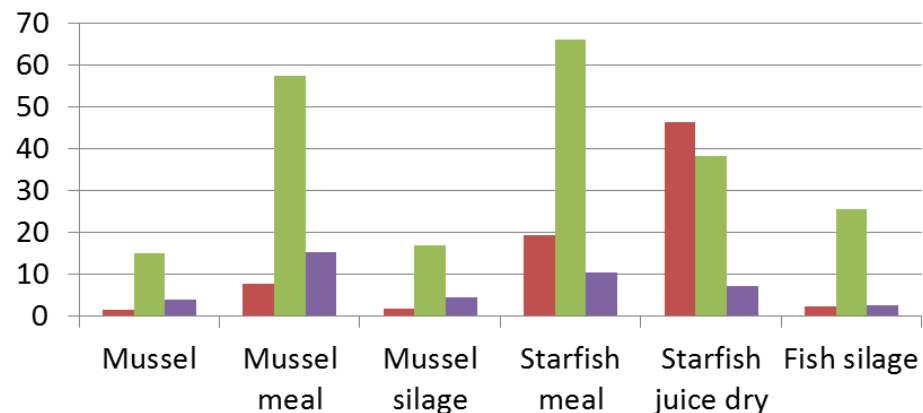
KEMISKE ANALYSER, 2/6

- › I tørstof:
- › Muslinger: 60% rå protein, 16% fedt og 6% aske
- › Søstjernemel: 70% rå protein!
- › Søstjernepressesaft: 39% rå protein og 47% aske!
- › Fiskeensilage: 78% rå protein

■ Ash, % in DM   ■ Crude protein, % in DM   ■ Fat, % in DM

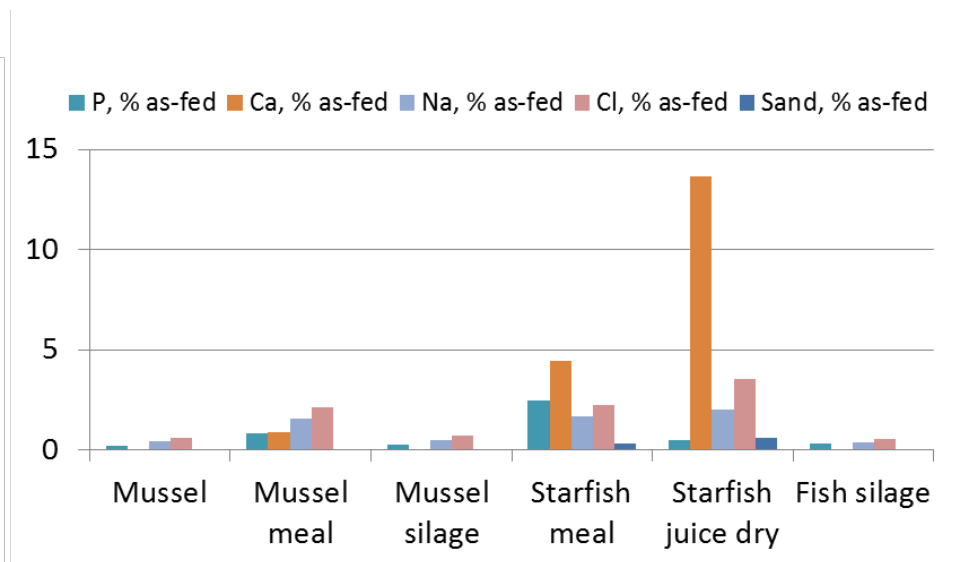
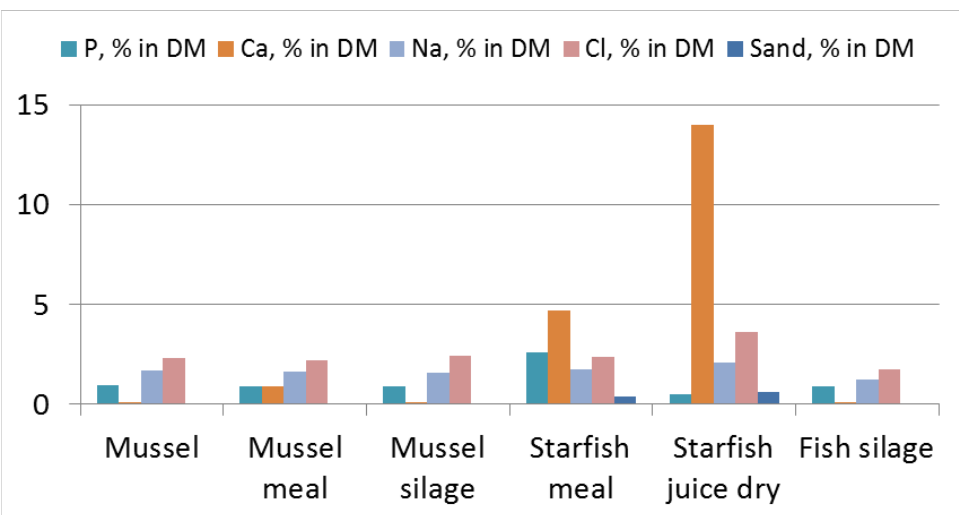
■ Ash, % as-fed   ■ Crude protein, % as-fed   ■ Fat, % as-fed

KEMISKE ANALYSER, 3/6

- › I tørstof:
- › Søstjernepressesaft: aske er ikke sand. 14% Ca.
- › Ellers lavt aske, P og Ca ifht. fx fiskemel

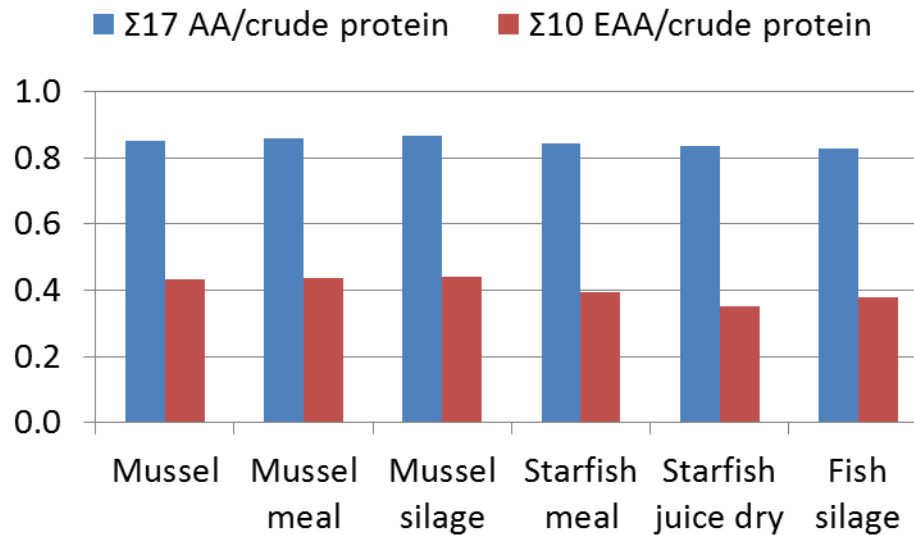

KEMISKE ANALYSER, 4/6

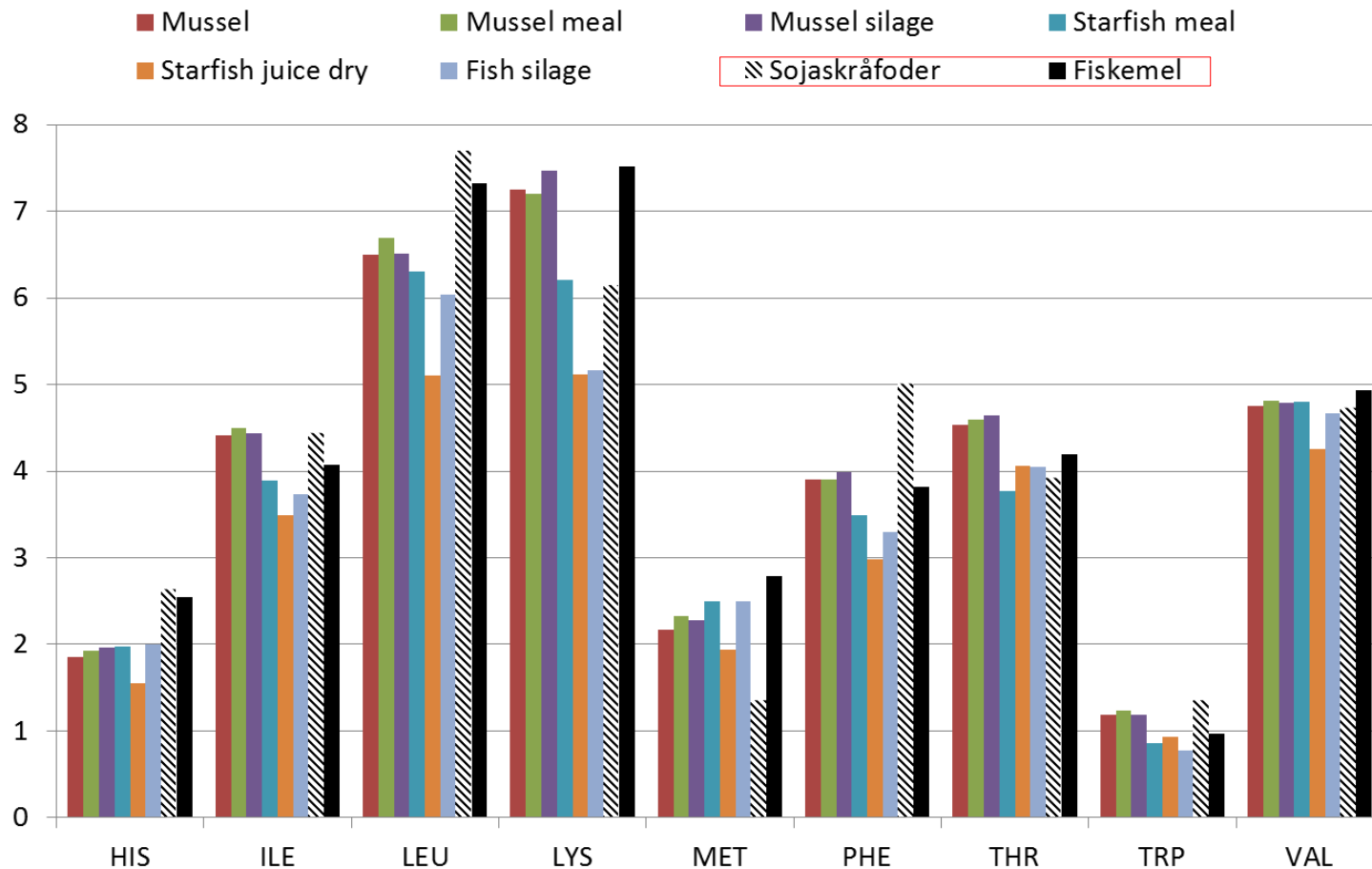
› 17 aminosyrer udgør 83-87% af rå protein

KEMISKE ANALYSER, 5/6

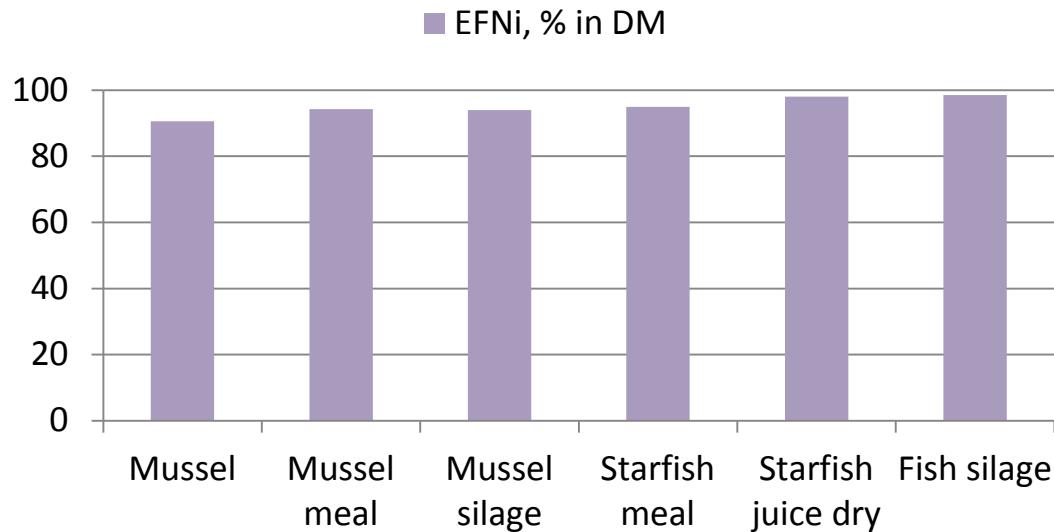
› Aminosyreprofil i muslinger er fin

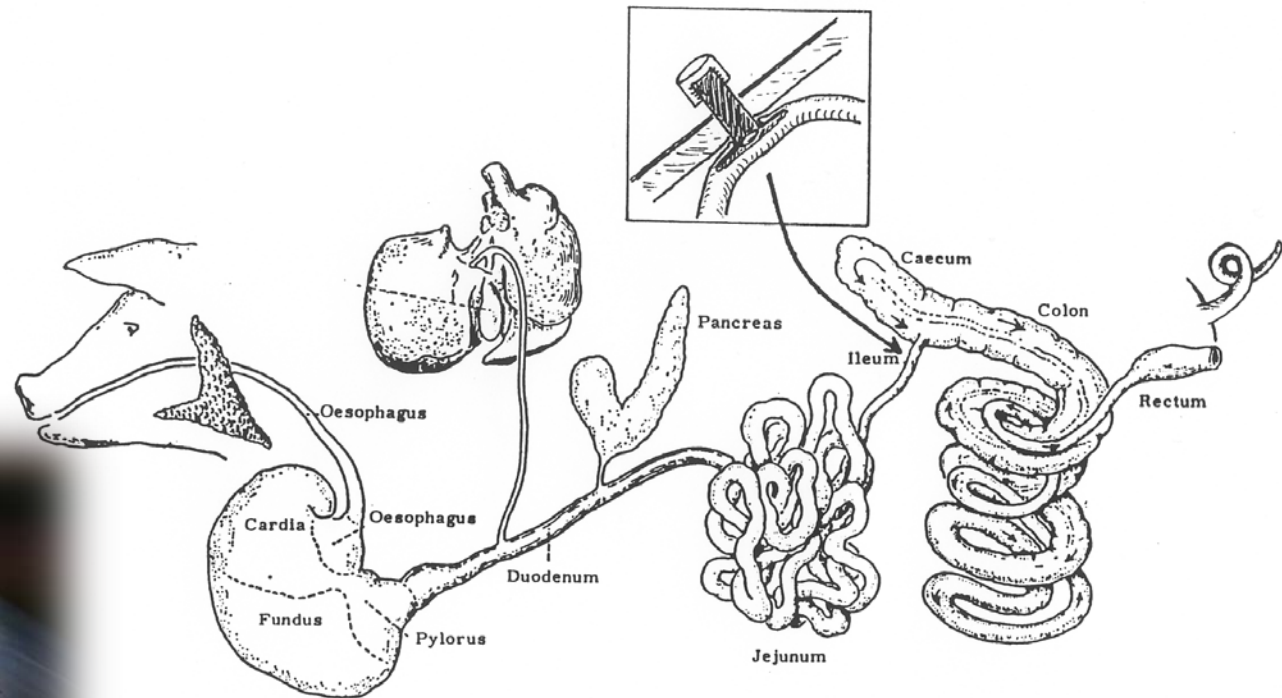
KEMISKE ANALYSER, 6/6

- › Enzymfordøjeligt rå protein ved ileum (EFNi)
- › Lavest i muslinger - højest i fiskeensilage

ILEUM KANULEREDE GRISE

ILEUM KANULEREDE GRISE

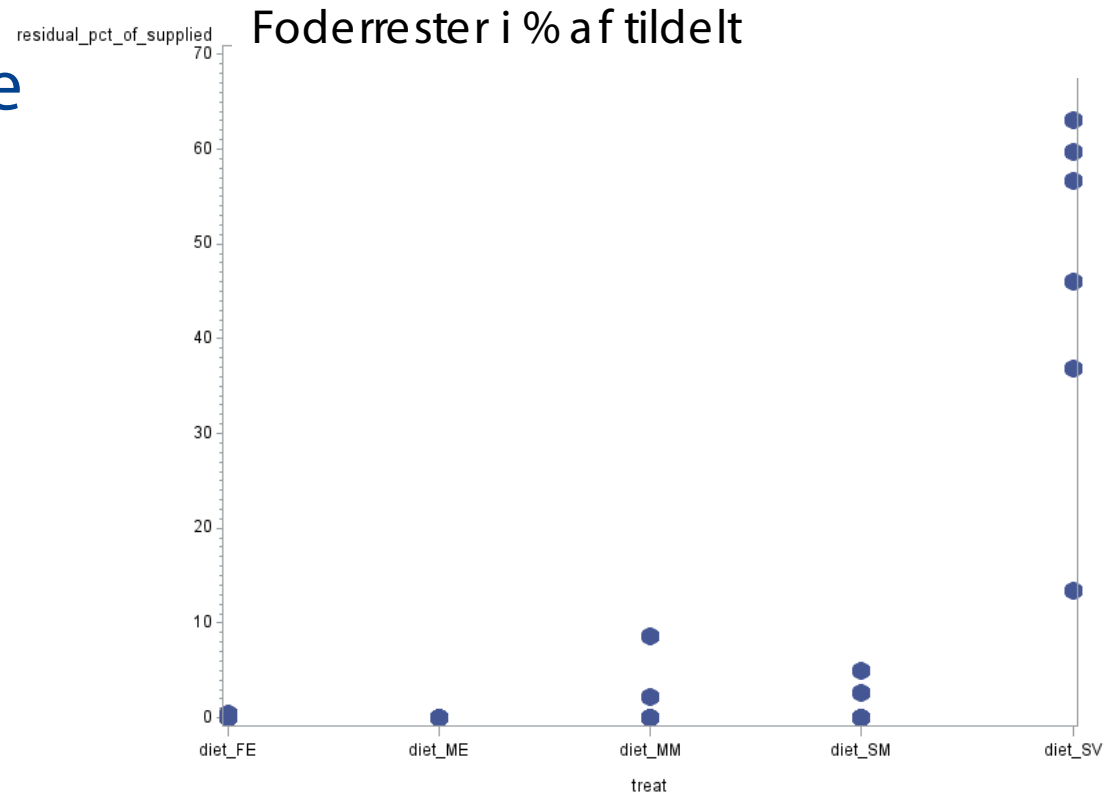
- › Standardiserede ileale fordøjeligheder (St. ford./SID)
  - › Muslingemel
  - › Muslingeensilage
  - › Søstjernemel
  - › Søstjernepressesaft
  - › Fiskeensilage
  - › (N-fri blanding)
-
- › 6x6 romerkvadrat
-
- › Fokus på råprotein og aminosyrer

ILEUM KANULEREDE GRISE

- › Søstjernepressesaft udgik da grisene ikke ville æde foderet.
- › 43% inklusion er for meget...

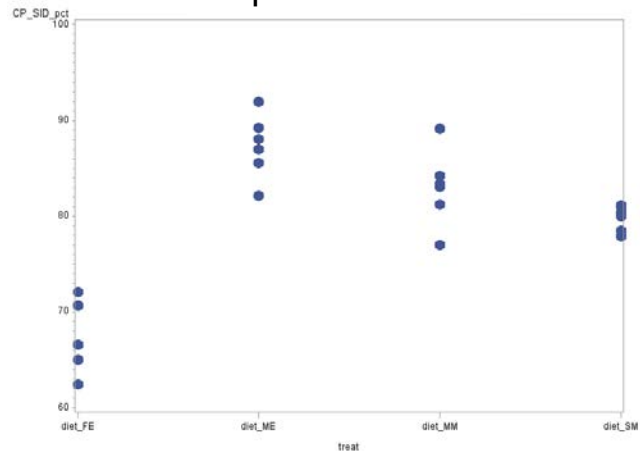

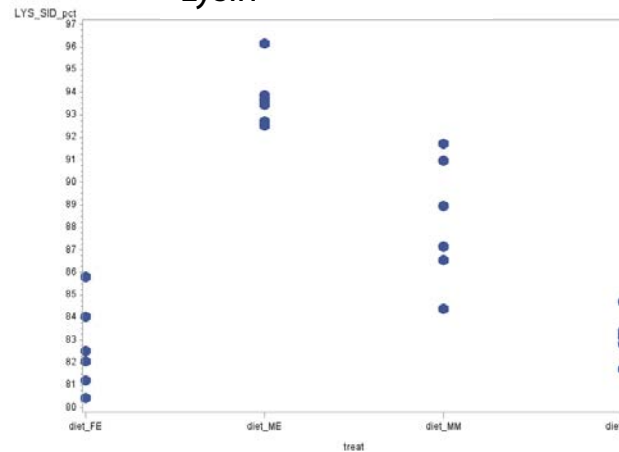
STANDARDISERED E ILEALE FORDØJELIGHEDER (ST. FORD./SID)

- › Generelt lille variation mellem dyr
- › Rå data plots som eksempler:

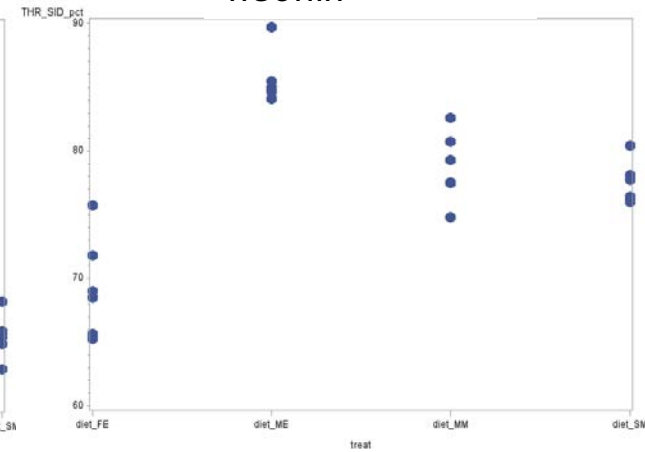
Rå protein

Lysin

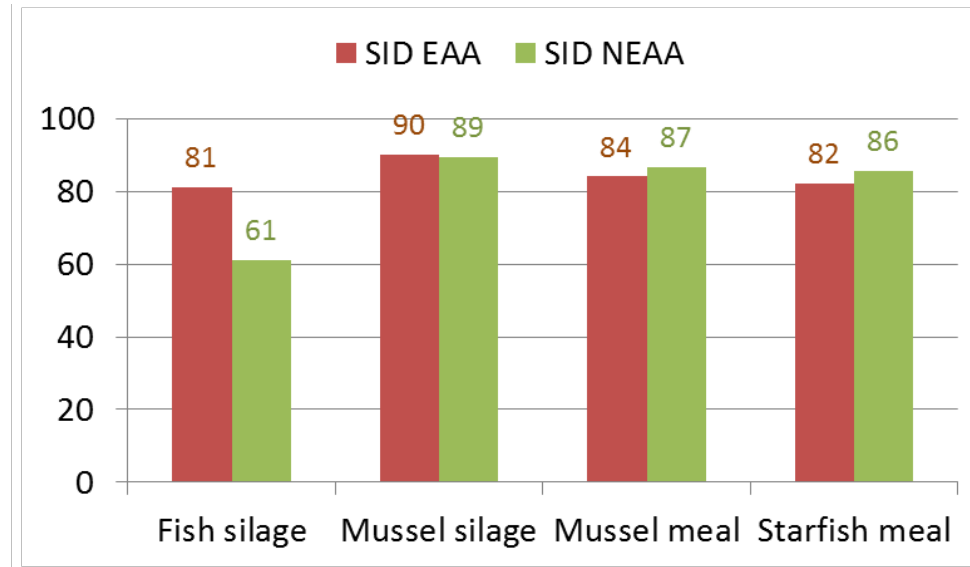
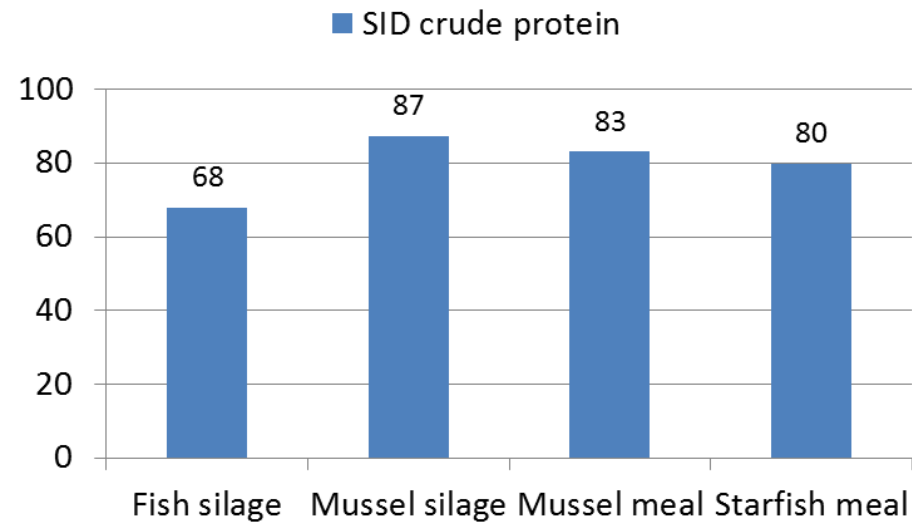

Treonin

STANDARDISERED E ILEALE FORDØJELIGHEDER (ST. FORD./SID)

- › Muslinger > søstjerner > fiskeensilage
- › Muslingeensilage har højere fordøjeligheder end mel

PRISVURDERING

- › Peter Mark Nielsen fra LMO beregner hvad råvarerne kan koste ud fra de kemiske analyser og fordøjeligheder.
- › Data under behandling!

KONKLUSIONER

- › Muslinger som foder
  - › Højt rå protein, aminosyre og fedindhold.
  - › Fin aminosyreprofil og fordøjelighed.
  - › Ensilage øger fordøjeligheden.

- › Søstjerner som foder
  - › Hele søstjerner har højt rå protein og aminosyreindhold og ok fordøjelighed.
  - › Søstjernepressesaft har lovende kemisk sammensætning.

- › Fiskeensilage
  - › Noget lavere fordøjelighed end forventet

› Største udfordring for marine proteinkilder er os selv

› “I am very sure pigs like caviar as well” - Kommentar på
AllAboutFeed.net

- Kan du li' muslinger?
- Ja, med rødkål!
- Jeg sagde muslinger!
- Ja – med rødkål!

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Muslinger som virkemiddel (del 2)

Fodringsseminar 24.
april 2014

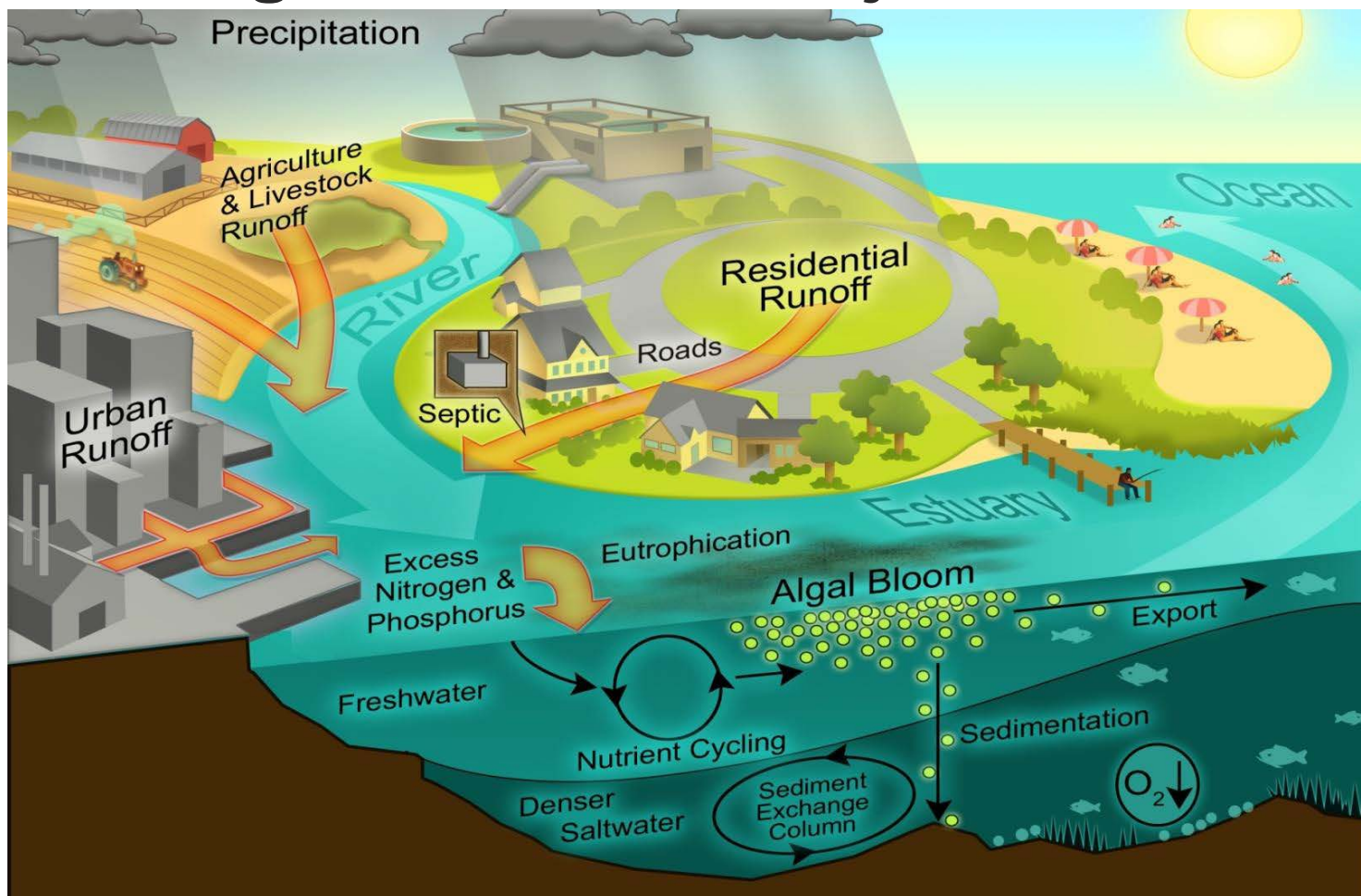
Landskonsulent
Flemming Gertz

Disposition

- Næringsstoffer i vandmiljø
- Effekt af muslinger
- Optimeret N-Norm og compensation
- Opsummering

Nærringstoffer i vandmiljøet

Professor Hans W. Paerl, DCW 2013

Nærringstoffer i vandmiljøet

Professor Hans W. Paerl, DCW 2013

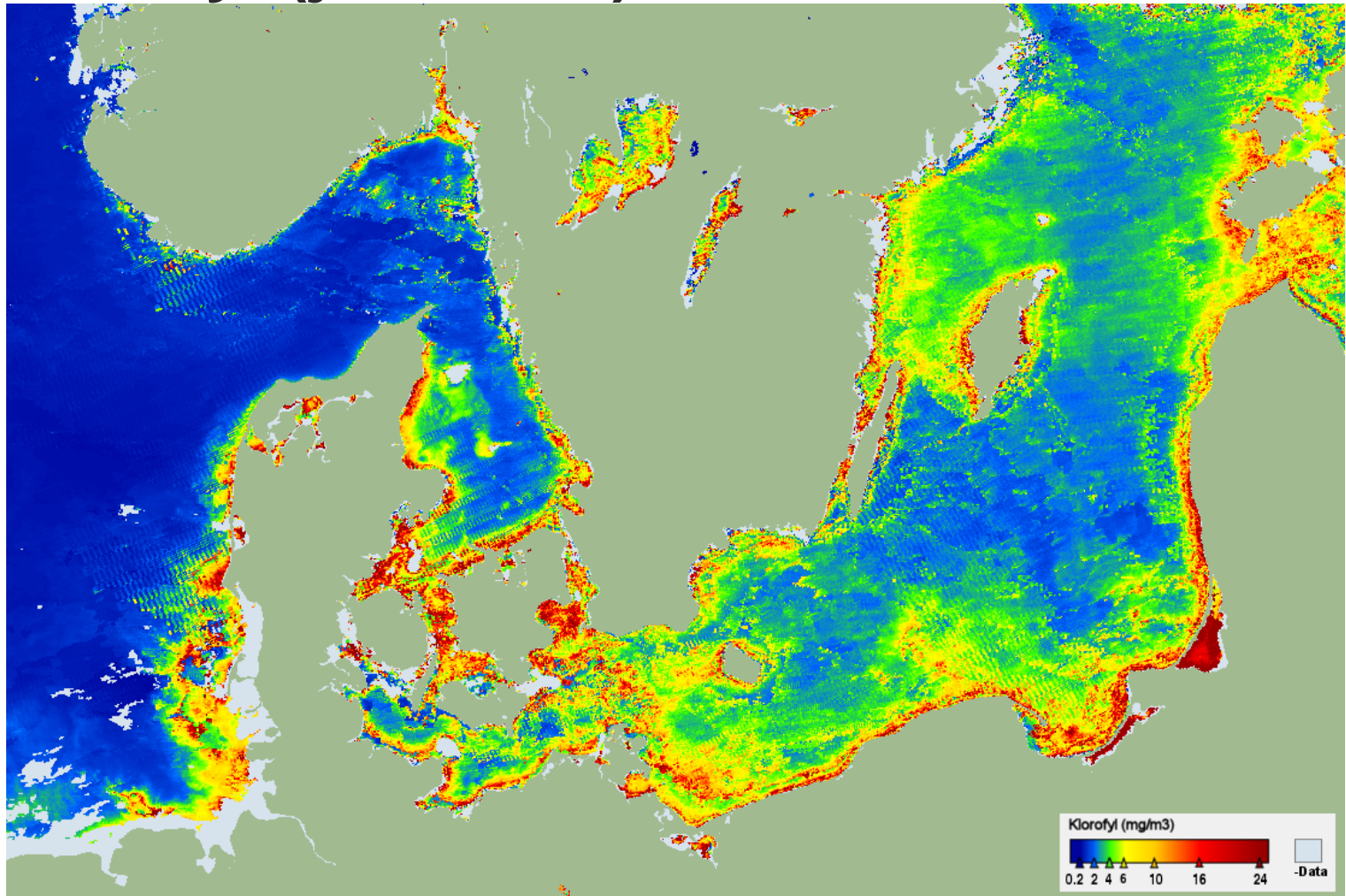
Nærringstoffer i vandmiljøet

Professor Hans W. Paerl, DCW 2013

Klorofyl (juni 2013)

DMI

Marin virkemiddelstrategi

- Marine virkemidler – det handler om at bryde den dårlige spiral med aktive tiltag
  - Fiskeriforvaltning
  - Iltning af bundvand i udvalgte fjorde
  - Stenrev i udvalgte fjorde
  - Reetablering af ålegræs – filtereffekt (www.novagrass.dk)
  - Muslinger

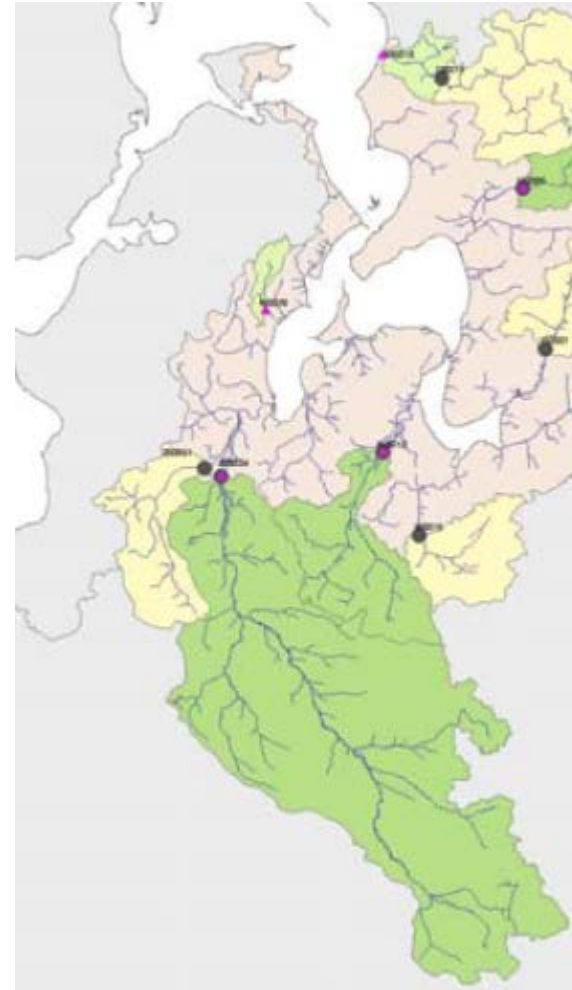
Muslinger på line

Muslinger på line

MuMiHus projektet

- DSF forskningsprojekt i Skive Fjord
- Udgangspunkt dyrkning på fuld skala anlæg (18 ha) gennem 1 år

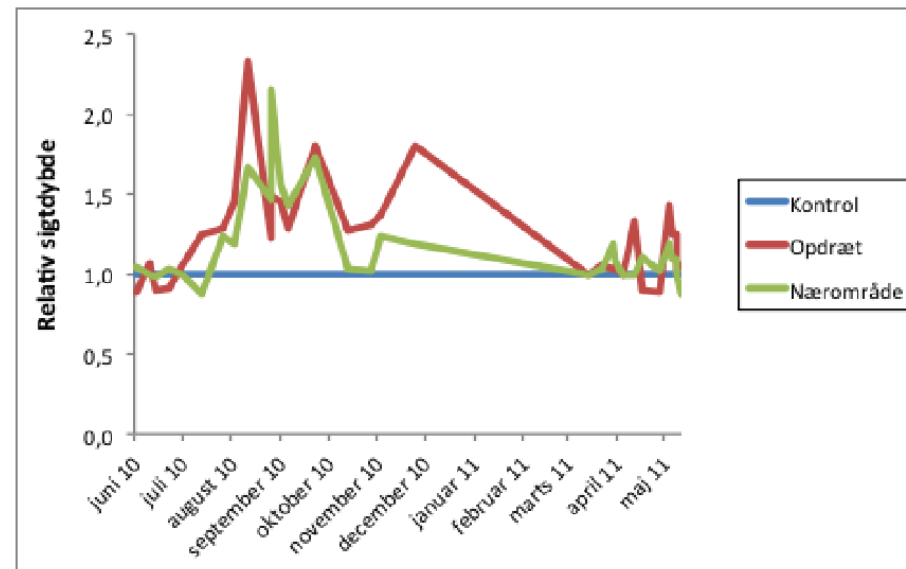
Kilde: MUMIHUS, Jens Kjerulf

Muslinger på line

Fjerner næringsstoffer

0,6 – 0,9 ton N/ha

Filtrer vandet

Muslinger på line

Sammenligning med landbrugsvirkemidler

	Kr./kg N
Muslingeopdræt uden sigtedybdeeffekt	100-140 kr./kg N
Landbrugsvirkemidler, kr/kg N i fjorden	25-350 kr./kg N

Ikke indregnet salg af muslingerne

Ikke indregnet evt. udgifter til affaldshåndtering

Muslinger på line

Sammenligning med landbrugsvirkemidler

	Kr./kg N
Muslingeopdræt uden sigtedybdeeffekt	100-140 kr./kg N
Med sigtedybdeeffekt	15 kr./kg N
Landbrugsvirkemidler, kr/kg N i fjorden	25-350 kr./kg N

Ikke indregnet salg af muslingerne

Ikke indregnet evt. udgifter til affaldshåndtering

Merudledning ved optimeret N-Norm

Karup Å opland:

Kvælstof anvendt: 135 øget til 160 kg N

Udvaskning: øges 10 kg N

Udledning: 2 kg N

Merudledning for hele Karup Å opland:

Ca.60 ton N

Kompensation ved merudledning

Skive fjord:

Merudledning: 60 ton N

Behov: 100 ha muslinge anlæg

Omkostninger: 6 mio kr (uden salg af muslinger)

Økonomi

Karup Å opland:

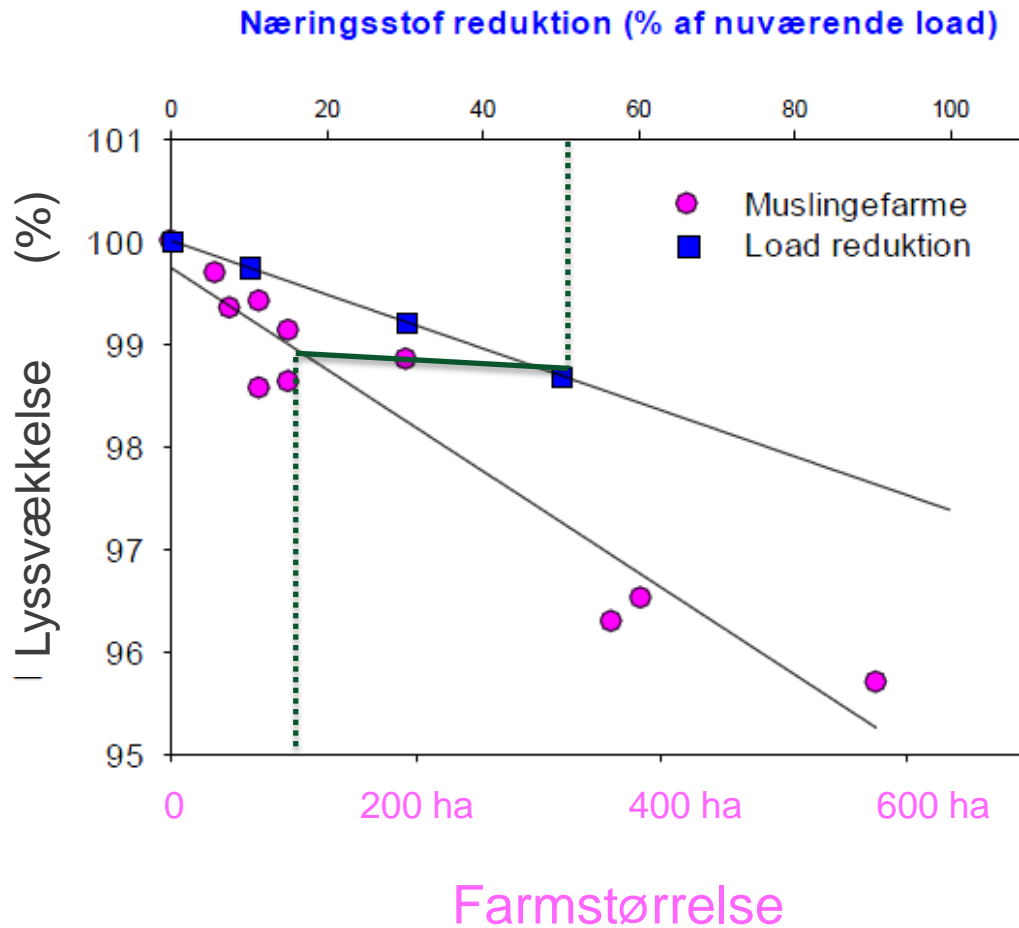
Omkostning for anlæg: 200 kr/ha (dyrket areal)

Gevinst ved optimeret N-Norm: 320 kr/ha

(forudsætning: 16% undergød + Normtal)

Samlet gevinst: 120 kr/ha (uden salg af muslinger)

Muslinger på line

Kilde: MUMIHUS, Aarhus Uni

Opsummering

- For mange næringsstoffer påvirker negativt
- Skive Fjord i en tilstand hvor reduktion af N har lille effekt
- Kompensationsopdræt 0,6-0,9 kg N/ha
- Kompensationsgevinst 120 kr/ha (uden salg)
- Kompensationsgevinst 320 kr/ha (med salg)
- Miljøgevinst pga. filtrering (ikke medregnet)

Tak for opmærksomheden

